

Aguna: Shoah Agunos and Agunim

Feb. 21, 1999

1) Shoah Aguna Case (Vienna)

שו"ת בנין צבי חלק ב סימן סא

ביה איח דמוכות די בראשית. תשיב ברקלין יצו שלמא רבה לגברא רבה הרב הנאון הספורם נודע ביהודה ובישראל גדול שמו וכו' כש"ת סוה"ר צבי הירש מייזליש שליט"א הנאבר"ק בערגען בעלזען בעהמח"ס בנין צבי וקונטרס חקנת עגונות וכו'.

לנכח קבלתי מכתבו עיי' חתנו הרי"ג שליט"א וכנה ימן כי הוא בעלמו אמר לי כי עת להשיב אחר יומ

(כן האמת כי לא היה אפשרות לכתוב קודם) עיי"כ לא עינתו עד עתה, וגם נאבד ממני המכתב שכתב לי כהר"ג וגם מה שכתב חתנו אחר שורות גם זה נאבד ועדות החג הקודם עיי"כ אינני זוכר כלל מה שכתוב שם ונחזי אן אמנם בקצרה ימן כי בעבורי אני הלום והולך וקשה עלי מאד מאד הכתיבה עיי"כ הככרה לקצר במקום שחי ראוי להאריך ואני מדקדק עזר מן העזר האמתי רבשי"ע גל עיני ואצטוב נפלאות מתורתך ולא אכשל בדבר הלכה חיי ואתחיל בס"ד בקצרה.

(א) ע"ד העגובה שנעלה נשאל מן הרשע הידוע שם רשעים ירקב היעלער ימ"ש, למדינת רוסיה למלחמה ונאבד זכרו רק זה מכתב אחד ממנו כי הוא שם ברוסיה ועיניו כואבות ואין יכול לראות על שחי עיניו וכואב לו מאד העינים ונפשו חשקה מאד שיוכל לבוא לביתו לראות את אשתו ובתו היחידה הקטנה ורק יש לו יסורים גדולים, ומאז ועד עתה עברו עשר שנים ואין קול ואין עונק ואין מי יודע היכן הוא ומה נעשה עמו העוד הוא חי או לא, זה תורף השאלה.

וכפי דברי חתנו דעתו נוטה להקל ממנה טעמים וטעמו ונימוקו עמו (אך לא מלאחי מכתבו כדי שאוכל לראות עמו) עיי"כ נחזי אן בס"ד מה דקמן וכבר דברתי עם חתנו הג"ל בהשקפה ראשונה הבנתי שנחפס אל מלכות רוסיה ועיי"כ אמרתי לא ירד בני עמכם להחיר ממנה טעמים כי שם לא הרגו ישראל ואם הוא שם הוא במדינת סגור ומסוגרת אין אדם יודע מהם שום דבר כי ישנם שם מסוגרים אלפים אנשים ואין מי שיוודע מהם כלום כדרכם כידוע עיי"כ לא ריאתי לעפל בזה, אבל אחי"כ אמר לי חתנו הג"ל שמקום זה הוא גיי"כ תחת הרשע היעלער ימ"ש הנני למלאות ראונו.

(ג) **והנה** מבואר ביבמות (קיי"ע ע"א) במשנה אין משידין עד שהנא נפשו אפילו מגוייד ולגוד וחי ארכלת זו וברשי"ע שם אפילו וחוס' שם (ק"י"ה ע"א) ובעושי"ע סימן י"ז סעיף כ"ע ל"א עיי"ש והנה צידן דידן לבחורה אז גם היעלער הרשע ימ"ש שם רשעים ירקב, לא הרג שם ישראל "עדיין" אי"כ אפשר לחוש שנמלט עד שכבשו מלכות רוסיה ושם ניגל וכך נשאר שם חי וממנה טעמים אשר לא נודע ממנו כי יש אלפים אנשים שלא נודע מהם ועדיין הם חיים גם אפשר כי ראה שאי אפשר לו לבוא לביתו נשא שם אשה וחי וכמו כן כמה השמות יש בכ"ג.

(ג) **והנה** כבוד הדרי"ג שליט"א ראה להחיר דחולי עינים הוא חולה שיש בו סכנה ומותר לחלל עליו שנה עיי"כ יש לומר יותר כי כבר מה אכל לעני"ד אינו דומה לכאן הנה בעלמך דמבואר שם סעיף ל"א ול"ב ראובו לגוד והטוף אוכל בו וכי או נפל למים שאין להם סוף אין משידין עליו שמה והלא וודאי דמותר לחלל שנה עבדו להלילו ממות מי"מ אין מתירין את אשתו עיי"ש עיי"ש וטוין שם בעו"ז סי"ק מי"ג מי"ד מי"ש בזה.

(ד) **והנה** ראיתי בספרו קונטרס חקנת עגונות דף י"א עיי"כ בלוח כ"ה שהביא בשם המציי"ט שכתב בשם תשובות הגאונים דשנה זכרו י"ב חודש חסוב אומדנא שמה וזכר לדבר נשכחתי כמה מלב ומקורו ברשי"כ תשובות (כ"ב ע"ב) צרי לי אולי היה קיים היה זה וכן מפורש בירושלמי יבמות (ע"י ה"א) ואולי הוויין בחיין לא הוון מתו וכי עיי"ש ובעניי כבר כתבתי במק"א מירושלמי ורשי"כ הג"ל.

(ה) **מ"ב** צידן דידן אין לדמות לשם דשם יש לומר שחי יכול לבוא לביתו עיי"כ שפיר קאמר שאם חי חי היה זה לביתו אבל צידן דידן יש לומר שחי כן במדינת רוסיה ונשאר שם ומשם אי אפשר לו לבוא לביתו כמו יריתו סגור ומסוגרת כן מדינת רוסיה סגור ומסוגרת ואי אפשר ללאת משם כידוע וגם מי"ש בספרו שם בשם פסקי מהרי"א סימן קל"ט (וכ"כ בהת"ם ובמק"א כתבתי מה וכו') בגאוד זכרו וחי בעל שם ויש לו קרובים ואולי היה חי נשמע ממנו עיי"ש לעני"ד לא דמי לשם דשם גיי"כ מיירי שאם ראה יכול לילך לביתו אבל צידן דידן ידוע שאפילו אם יראה אי אפשר לו לבוא לביתו כהפלו דאין מניחין ללאת ממדינתם כדוד. וכן דיברתי פעם אחת לענין עגונה מזכר ואמרו לי גיי"כ שמשם אי אפשר ללאת ויש שם אלפים ורבעות במדינות אשר רגלים לישע משם לביתם ואין מניחים אותם ללאת וכן אמר לי מן הגה"ק מוכריי עייטלבוים שליט"א אכ"מ לא עת האסף פה ועכ"פ אין להעמיד יסוד עיי"כ שלא בא לביתו ממנה טעמים הג"ל וגסתר מחמתו כל הכערות שכתב הדרי"ג שליט"א מאות כ"ה עד אות ל"ז דיש לחוש אפשר תרפא שם עיי"כ חופא ורק מלכות רוסיה אין מניחין ללאת משם וגם כל החששות שכתב שם נסתר מעטס הג"ל ובמקום אחר בעניי הארכתי בכל זה לא עת האסף פה.

ובבר זה אם יכתוב לי טעמים וראיות אולי גם אני אחסכים אך כעת לא אוכל להסכים מי"מ דביעבד אם ניסח לא הנא רק לכתחלה אין צוהי להחיר מהמת גדול חולשת כוחי הכרחתי לקצר במקום שחי ראוי להאריך והש"ת שנותיו יאריך על ממלכתו.

ידידו עוז מתרפק בארבתו ודו"ש לחתנו הרי"ג שליט"א.

משה דוד אסטרייכער
אבר"ק משיטפא י"ז

שו"ת בנין צבי חלק ב סימן סב

ב"ה ב' נה, תשי"ב לפ"ס **שיקאנא** יצ"ו

שו"ר לכבוד ידירי ויריר כל בית ישראל הרב
האי גאון האמתי המפורסם פאר הרור והדרו
כפ"ת מוה"ר **משה דוד אסטרייכער**
שליט"א אבד"ק **משימפא** וכעת **בברוקלין**
יצ"ו

אחדש"ת כהדריג צכוד כראוי. לנכון קבלתי השתחו
צעני עגונה מפה ואשר לא ראה להכסיס
להחירק לכתחלה מתמת השעות שונות. ואם אכחוב לו
טעמים ורלויות אולי יכסיס להחירק כי נאזכר השעות.
הנני שולח בזה עוד הפעם תשובתי ואקוב שכהדריג
שליט"א יכסיס עמדי שיש סמך גדול להחירק **כאשר**
ברתי צעתי ומהשונתו אהבה.

וארשה לי לעורר על החששות שנמכתבו היקר:
ה) באות א' כתב לחוש דאפשר כי ראה שאי אפשר
לו לצוא לביתו נשא שם אשה וחי עמה
בשם עכ"ד.

ולדעתי הצעירה אין לחשוד לאיש המוחזק בכשרות
שיעבור על איסור המפורסם ונהוג בעלמא הוא
החרס דרגמאה"ב וישא אשה על אשתו ואף לפי שיטה
הפוסקים דזמחי"ז לאחר אלף החמישי החרס דריג הוא
רק הקנה מדרבנן כגודע ולפי"מ הכ"מ פ"א מה"ל אישות
דבאיסור דרבנן לא זכירו בזה אינשי וא"כ לכאורה כרי
יש לחוש שגם האיש המדובר הוא אחד מהני אינשי דלא
זכירו באיסור דרבנן.

אכן לפני"ד דיש לחלק דדוקא בעושה פעם אחת איסור
דרבנן י"ל דלא זכירו אינשי אבל להיות תדיר
באיסור דרבנן י"ל דבזה זכירו אינשי וכבר נודע כחילוק
זה ברין יומא פ"ד דחמיר טפי איסור הנמשך למן מאיסור
חמור שנעשה בפעם אחת עי"ש ומכ"ע כתבו הרבה
פוסקים דחמיר לישא ב' נשים מלגיש צע"כ וכמ"ש בעני
ארוס אכ"ע סימן א' סוף ס"ק י"ג דלגיש צע"כ אינו
עובר אלא פעם אחת ולהחיר לו לישא אשה על אשתו
עומד באיסור כל ימיו עי"ש וכבר קדמו בזה בנב"ג
סימן א' בהגהות בית יוסף אות כ"ג עי"ש ובשו"ת
עטרת יחושע סימן ל"ז להגרי"ק מדחשיקוב ז"ל הביא ע"ז
דברי הר"ן ביומא הג"ל ומפלפל אי ע"י היתר הוי הותרה
או דחוי עי"ש. ובספרי מקדשי השם סימן א' בהגהות
דבר לבי אות ה' הבאתי כע"ז מירושלמי בטורות (פ"ו
ה"א) וגדול כבוד הבריות שדוחה את המנוח בלא תפשה
שם חדא עי"ש הובא בר"ש הל' כלאים ובחוס' כתובות
(ב' ע"א) ד"ה שאם דכא דהיקנו בחולה נשאת ליום
רביעי מחשש אוח וביטוין (י"ז ע"א) קאמר חזונה לא
שכיה וחי' שלא תשג עמו באיסור כל ימיו חשו אף
לנות דלא שכיה עי"ש. וביטוין (ל"ה ע"ב) ד"ה אבל
לענין נודרת שאינה חוששת אלא בנדר שעל ידו היא
עומדת באיסור כל ימי עי"ש וכע"ז בעירובין (ס"ט
ע"א) בתוס' ד"ה ראה דמומר לא שייך אלא בחדס כרגיל
לחלל שבתות אבל לא באינו רגיל אלא שבמקרה בעלמא
אינע כך שכו"א שחי' דחוק לפי ששכ עי"ש וכ"כ
הרעב"א שם וא"כ הרי בזה שניתוש שישא שם אשה
אחרת הרי יודע שכוא איסור חמירי אין לחשוף אף שכוא
רק איסור דרבנן.

ז) ועוד דאף לולא שנוגע לאיסור בלא"ה אין מהנימוס
לנבדו באשה נעוריו כשיש לו ממנה בת יחידה
ודרו באכזה ובאחוב ורק שמתמה אי סדריס שבצבולי
המדינות אי אפשר לו להיות עמה ביחד ומחכה בכל יום
שהמדינות יתפשו זכ"ז ויניחו לביתם כל הנשים מהיכי
חיחי יחוש שנשא שם אשה אחרת כנלע"ג ברור צ"ד.
ג) ומ"ש כהדריג לתמוה על דברי ש"דתי להקל מתמת
שחי' חולה צעתי עיניו וכו"ל חולה שיש בו
סכנה ומחללין שבת והלא אף בראובו לר"ב וסוף אוכל
בו או נפל למשאלים דבדואי הוא בסכנה לענין שמחללין
עליו שבת להזיל ועכ"ז קיימ"ל דאין משידין עליו שמת
עכ"ד.

הנה זה גרס לכהדריג על שנאכד ממנו המכתב כי אני
לא כתבתי שפ"י הוא צודאי כבר מת רק
לדתי דכיון דכוא עכ"פ חולה שיש בו סכנה ולפי"ג
דקיימ"ל דרוב חולים לחיים זכ דוקא כל אחד בביתו שאפשר
לו לפסוק ברפואות משא"כ בנין דיון כידוע דכל מי
שנחלל במחנה העבודה לא נחמו לו רפואות כי לא חי'
טומאם לרפואות אח אהביי רק כאשר ראו שאיננו ראוי
לעבודה במקדש עשו הסעלפק"יש עליו והוליכו אותו לבית
המוקד כגודע לכל מי שחי' בקאלנעטראליע לאגער.
ועכ"פ איכא רוב גמור שבמל"ב כזה לא נשאר בחיים רק
מישועא דמישועא חב ברור ואמת לפני"ד צ"ד.

ד) ומ"ש כהדריג דבנין דיון אין לנרף הסברה של
נאכד זכרו דשמת ברה למדינה רוסיא שחי'
סגורה ומסיגרה ואי אפשר לו ללאת משם ולא שייך סברה
רש"י והירושלמי אולי חי חי ב' ב' עכ"ד.

בוזה הלוק עם כהדריג אכן לדעתי הבעירה דכפת שכבר
עברו עשר שנים משה שנאכד זכרו וכפי השמועה
כבר בלו חזרה גם ממדינה רוסיא רובא דרובא שחי'
נשבים בשם וגם כבר פתוח הכי דואר מהחם לכאן אין
לנו לחוש שמת הוא שם ועדיין חי הוא ואף אם אודר
לכהדריג שזה האומדנא הוא גרוע וחלוש עכ"ז הרי בלאו
כאי אומדנא איכא בנין דיון תרי רובא אשר גדולי
הפוסקים החירו במקום עינן גדול וצפרע צירוף כשאר
לדים שכתבתי ולפני"ד דיש מקום להחירק.

וכבר הבאתי בספרי בנין לבי ח"א סוף סימן א' מ"ש
בשו"ת הרדב"ז ח"א סימן ר"ח בשם השו"ת
ברא"ה דראוי לכל מורה לחזור על כל לדין להחיר עגונה
עי"ש, ובשו"ת המצ"ע סימן שכ"ז העתיק השו"ת ברא"ה
דאחרי שהנמו הגמרא והבאוים הקילו משום חקנה עגונות
ולא החמירו בעגונה רק במים שאל"ם משום בני שובדא
שאירע שילאו אח"כ כדאיתא בגמ' לכן אהב למד להנמו
הדור שיש ללאת בעקבותיהם ובכל פלוגתא בהתרת נשים
יש לינך אחר המיקל עי"ש מובא ג"כ באמרי יוסף ח"א
סימן ק"ח עי"ש ובשו"ת משאה בנימין סימן ק"ט כתב
בזה"ל אמנם בעגונה דאחתא לא כן אכתי עמדי רק אכתי
הולך בעקבי הרושים הקדמונים והאחרונים שבקשו לדיים
ולידי לדיים בכל מחלמי כוח להקל בעגונה דאיתחא ע"ש.

הגם שידעתי חולשה כוחו השיית יחזקבו ויאמלכו
ויאריך ימיו ושטחיו לעוצה עכ"ז אבקש מכבדריג
שליע"א להתאמן בכל כוחו וחילו לאורייתא לחפש בכל
זדדי היתיר כי האשה העגונה היא למוסר וחסידיה
במעשי ומלכה רבה להתירה מכבלי העיגון.

כ"ד ידיו עוז הדושי"ת צאהבה רבה ואכבה עזה
ובלוג"ה המכבדו כערטו הרס והשגנז ומחכב לתשובתו
במוקדם האפשרי.

הק' צבי הירש מייזליש

לכ"ד ורי"מ בקיק שארית ישראל בשיקאגא י"ז

שו"ת בנין צבי חלק ב סימן סג

בעזה"ת ג' סק"ז, יום שנכפל בו כי טוב, ב' רחנוכה,
תשי"א, ברוקלין יצ"ו

שלושים פרובים כפל וכרביבים לידיר ד' ויריד
נפש כל חי הרב הנאון הגרול הספורסם, אין
גוסרין עליו את ההלל וכו' בקש"ת מוה"ר צבי
הירש מייזליש שליט"א, אבר"ק, שארית
ישראל בשיקאגא יע"א.

מכתבו הכיני, וצטוט"ר אז היותי בבית החולים לערך
ד' שבועות מוכן ממילא שלא יכולתי להשיב ואף
לחייב כאשר באתי לביתי עדיין מגודל חולשת כחי ידי
מרטעין ואי אפשר לי לכתוב כלל, מ"מ למען כבודו כי
רב הוא וגם בתקנה עגונות השתי ולא התמהמהתי להשיבו
במוקדם האפשרי אך בקצרה יצרע לאדם גדול כמותו
ידע כישראל אין לריך אריכות רק ראשי פרקים בקצרה
ברמיזה כס"ד ואין לריך הכפול דבריו ממילא מוכן על
מה ירחוק דבריו.

(א) **מש"כ** בנין דין הדבר ברור כשמש צללים אחרי
שנעשה סומא צבי עיניו וכו' שהי מוליכין אותו
לבית המוקד, עדיין י"ע דיש לחוש ולומר ודאי שם
במדינתנו שהכל הי נכון מוכן ומזומן הבית מוקד לשרוף
וכי אכל עדיין קודם לזה ובמדינת רוסיה עדיין לא הי
שם מוכן ומזומן בית המוקד ולא שרפו שם. וצרע מורא
עלה על ראשו פן יהי לצוז בעיני העולם כולו ויחי
שיתו צפי הצרות של כל העולם כולו ממעשים רעים,
ועוד ועוד כמה טעמים לחלק בין מדינתנו שהכל הי מוכן
ומזומן למדינת רוסיה שלא הי הכל מוכן ומזומן לשרוף.

(ב) **וכן** מ"ש להלן באת ג' רוב ממחנה העבודה שהו
עיי סיבות שונות וכו' זה שייך במדינת אשכנז
אכל בהתחלתו ברוסיה הי שולח עדיין למלחמה גם
ישראלים ואפשר אפילו אם נעשה סומא עדיין לא הי לו
פנאי אז בשם להזדקק עמו ואפשר בין כך ובין כך נתפס
אכל רוסיה ומשם הי אפשר לדעת כלל ממנו כידוע.

(ג) **מש"כ** שרוב נכרנו וכו' אפשר לומר ג"כ רק שם
באשכנז לא קודם בעת שנשלחו ללחום עם רוסיה
ועדיין הי רוב צהייהם ללחום מלחמתו וכו' דל"כ.

(ד) **הרוב** ע"י נאכז זכרו ובאופן זה שנגב עדותו לאחר
זמן היו צבה אחת וכו' ואכן לפימשי"כ לעיל
שאפשר שנגב ונפל לחיל רוסיה אין ראי כלל ששם יש
אלפים ורצבות שנתקע זכרם וכו'.

(ה) **מש"כ** מפני שהי חולה שיש בו סכנה על עיניו
וכי הורגים אותו וכו' ג"כ יש לחוש שמה
רק שם במדינתו שהי הכל מוכן ומזומן לא בהחלה בעוד
שהי במלחמה עם מדינת רוסיה כגיל מעטם הגיל ומוכן
מאליו שיש סכנה לחלק ואין לריך להאריך בזה.

(ו) **סברת** הגאון ר' יחזקאל חנן ז"ל שחזק שאינו חוזר
מהבטחתו להודיע ז"ל אכל בנין דין יש
לחוש שמה נשכח למדינת רוסיה ומשם הי אפשר כלל
ללאת ולא להתודע ממנו שום דבר כעודע וכן דברתי עם
תנן הכי"ל מסאטמאר שליט"א ואמר דעתו נוטה כי
כוח עדיין במדינת רוסיה ובשם יש אלפים ורצבות שאין
שום מצוא להתודע משם שום דבר ודעתו שאין להתיר
כלל.

(ז) **וכן** מ"ש כבדריג בספרו קונטרס תקיע אות סי"ט
ע"י ע"א ח"ל אכל בלא חזקת חיים ונשאר רק
חזקת ח"א יש לנו נגד חזקה זו חזקה כשרות של כבעל
שלא הי מעגן את אשתו למנוע ממנה שארה כסותה
ועונתה וכו' עיי"ש. ואי משום כל לא חירי דכבר כתבתי
שיש לחוש שנשאר במדינת רוסיה ואי אפשר לו לברוח
משם ואולם רחמנא פערו וצרע שאין רואה בשתי עיניו
ואולי לא מלא מי שיכתוב עבורו דל"כ.

(ח) **מ"מ** להלכה ולמעשה כיון שכבר עבר יותר מעשר
שנים מלא ועד עתה וכבר עשו הקירות ודרישות
בכל מה שהי באפשרות לפנות ואין קול ואין עונה ועכ"פ
מאיסור דאורייתא כבר ילכה מכל הלך עממא ומכל מה
שמבואר בספרו קונטרס תקנה עגונות ובאמת כולו
ממחקים וכולו מחמדים אטע"י שבכמה דברים יש לפלפל
בהם להלכה ורק מחמת גודל חולשת כחי בעוה"י עדיין
ידי מרטעין ואי אפשר לי להאריך ולפלפל בהם מ"מ להלכה
ולמעשה כדאי כל בני סיפיים שכתב בספרו קונטרס תקנה
עגונות כג"ל וכדאי הם לסמוך עליהם במקום שיגון בשעת
הדחק.

ועכ"פ נלע"י שכבר ילחו מהשש איסור דאורייתא
ואין לנו רק לחוש על איסור דרבנן עכ"פ בשעת
הדחק גדול וצרע לאחר עשר שנים חמין שקיבלה הכתוב
כג"ל מבעלה וכבר עשהה האשה הקרובה ודרישות הרבה
ואין קול ואין עונה מסממא כבר אינו חי ע"כ גם ידי
יד ככה מסכים עם כבדריג שליט"א להתיר ועכ"פ
ילך עוד אחד שיהי ג' רבנים גדולים להתיר.
ידידו המברכו בכל עוב סלה כ"ה צאהבה רבה
ואכבה עזה ובנחילי רבה

משה רוד אסטרייכער

אבר"ק משימפא יע"א

והנה גם אנכי בעניי כתבתי בחבורי הפ"א ח"צ
וחלק הי בכתב יד הרבה מה בתקנה עגונות ומחמת
חולשת כחי קרתי לא עת האסף פה.

שו"ת בניו צבי חלק ב סימן סד

ב"ה זאת חנוכה תשי"ב **שיקאגו** יצ"ו

שלו' תנינא רוב חסדא וחנינא למע"כ ידיר"ג הרב
הגאון הסובחא המפורסם בעולם צדיק תמים המרת
הימים פאר הזמן לו רוס' תהלה כש"ת מוה"ר
משה דוד אסמריינער שליט"א אבר"ק
משימפא וכעת **בברוקלין** יצ"ו

אחדש"ת כהדריג באהבא וחיבה יחירה לנתן קבלתי
השוכה בדבר ענוה ומאד שמחתי ברצותי
שכהדריג הסכים להחירה וכן קבלתי השוכה מהרב הגאון
המפורסם מוה"ר **שלמה דוד בהנא** ראב"ק
ווארשא כעת צביסיק ת"ו שהסכים להחירה וכן
הסכימו עמי הרבנים הגאונים מפסי שיקאגו ושכנו ס"ד
של שלוש להחירה בעכו"ת.

ומה מאד גדלה שמחתי ברצותי בהשוכתו הרמה אשר
שם עיונו ה"ך על כל ספרי הקטן קונטרס תלמי
עגונות שהולאחי לאור צבערנטן צעלען וכחצ עליו:
"שבחמה כונו ממחקים וכולו מחמדים", יאמין לי כהדריג
שלישיא כי לא הכנסתי בתוך הקונטרס פלפולים שנתחדשו
לי בתוך עיוני בבק סוגיות כי לא הי' כוונתי כלל להצר
חיבור צעין חמור כזה השייכים לגדולי הדור וחכמים
מפורסמים בהוראה כרצ נחמן ורב שילא בדורם כמ"ש
במדרכי יצמות פ"ג, וכאשר כתבתי שם בהתחלה
הקונטרס שבריוחי באשוויץ בתוך הסוכה הגדולה קבלתי
עלי שבאם יצור לי השי"ת להיות אוד מולל מאש אחתמן
ככל כוחי לעסוק לעוצה העגונים והעגונות המדוכאים
וכאשר נתקבלתי לרב הראשי באזור הבריטי ובי' לי גביית
עדות לאלפים מהעגונים ועגונות ופינתי לגדולי הדור לבוא
למרתם רציתי לנהוץ להוליא לאור קונטרס קטן בחו"ר
מכתב להרבנים הגאונים די בכל אחר ואחר ולשורר על
לדי הכיחך אשר הרבה מהם עלה ברעיוני צריותי
באשוויץ ורציתי צעניי אופני האסון של אחציי ואינו דומה
שמישה לראי. ופתחתי פתחה זועה פתחתו של מחט וגלוני
וגדולי הדור הי"ו אשר עליהם מועל לחות דפתס צענין
נשגב כזה המה יפתחו העשר כפתח של אולם ומני ומנס
חסחיים שמתחלה דא. ושלחתי הקונטרס לכמה מלות
רבנים בכל אפסי הארץ בהשבי שיעיינו בדברינו ויצאו
עמי בחליפות מכתבים צעניינים הללו כדרכה של חורה
זה סותר זה בונה ואחר כך חדיפים חיבור שלם צעניינים
הללו. אכן נחצוני מעט מחזיר אשר השיבו לי אף במכתב
חודה השי"ת ירחם וירם קין התורה ולומדי, ועתה יצין
כהדריג שלישיא את גודל שמחתי במכתבו דמר שראיתי
שעבר צעיון על כל הקונטרס ונתן לי בזה התחזקות
השי"ת יחזקתו ויאמנבו להגדיל חורה ולהאדירה ולהוליא
כל מעיינותיו חוצה שיהי' להפארת כל ישראל.

א **ועתה** אבוא על עיקר הערתו שהושג אזני צין כך
וצין כך נחפס צעני' למדינת רוסיא וממולא
משם אין כאלן שום הוכחות ואומדנות כאשר האריך במכתבו
דמר כהדריג.

הנה ימהול נא כהדריג לעיין בקונטרס תקנה עגונות
שלי חות פ"ה שהארכתי שמלד ההלכה אין לנו
לחוש לזה ומקורו צעיון (לי"א ע"א) במשנה המניה
פירות להיות מפריש עליהן תרומות ומעשרות מפריש עליהן
בחקת שהן קיימין משום דמוקמינן על חזקת הראשונה
דכי' שם על מקומן הראשון שהוגחו שם מקודם ואף אם
אבדו אמרינן דרק כשתא הוא דנחצדו משום דאזלינן בטר
חזקה דמעיקרא עיי"ש.

וכן מלניו באגשים שהם צעלי חיים צינמות (קט"ו ע"ב)
צילחק רייג דאלז מקרטובא לאספמיא דשיטת
הרמב"ן והרשב"א שם דכיון שהי' בקרטובא דיימין כאלן
נמלא כאלן הי' זה הוא האיש שהי' שם מקודם ולא
מספקין באחר הובא צ"ש סימן י"ז ס"ק י"ז עיי"ש,
והגאון רייג אלחנן ז"ל צעין ינחק ח"ב סימן א' מסביר
בזה שיטת המצייט סימן קפ"ז הובא בקרי"ע ס"ק ריי"ב
דאם בוא המים אל החדר שצפוינה שזה לא נקרה מים
שאלים מאחר שנשאלו בחדר דכיון די"ל שנשאלו בחדר
שצפוינה בזה י"ל אוקי אחזקה דנשאלו על מקומן
הראשון ואף דח"ל גזרו במשאלים שלא לסמוך על רוב
מ"מ באיכא רוב וחזקה ציחד המצייט להחירה אין לנו
להחמיר מדעתנו ומסוק שם לסיקף להקל בכה"ג דאיכא
גם חזקה דנשאלו על מקומן עיי"ש.

ומעתה כ"ה צינדן יודן שידוע לנו שהמדובר הי' צעיר
קאליש תחת יד הרשעים הנאליס ימ"ש כי משם
כתב כסדר המכתבים ואף מכתב האחרון הי' משם ואחרי
שאלן לנו שום ידיעה שברה משם לרוסיא שייך לומר דאוקי
אחזקה דנשאר על מקומו תחת הרשעים ולא ברה למדינת
רוסיא.

ובפרט לפי הגודע דבעת המלחמה הי' סכנה גדולה
לכל מי שברה מהאשכנזים למדינת רוסיא וגם
הי' קשה מאד לעבור הגבולין וכמוצן ועכ"פ דבר כזה הוא
מעשה רבא וכמו דאמרינן דאין הולכין בטר רובא דתלויא
במעשה משום דאמרינן אוקמי אחזקה שלא עשה המעשה
מכשי"כ מעשה רבא כזו להוליא מחזקתו הראשונה בודלא
אמרינן דלא נעשית המעשה וגשאר על מקומו הראשון
ולא ברה לרוסיא ח"ב לעמיד.

ב **וגם** יש לנרף מ"ש שם בלוח פ"ו דבאמת נודע דחלק
גדול מתו צרוסיא עיי' רוב העבודה וגדול
הקריעות השורר בשם ואיכא ספק ספיקא להקל ספק שלא
ברה כלל ונהרג תחת הרשעים ואח"ל שברה לרוסיא שמה
מת בשם ועיי"ז כתב צעין ינחק אה"ע סימן כ"ד עקף
ג' לענין יבם שנשלח לסיביר דיש לנרף המיעוט שמה מת
שם עיי"ש.

ג **ועוד** יש לנרף מ"ש שם בלוח פ"ז הערה עולמה בס"ד
לפימ"ש הריטב"א צ"מ כ"ו ח"ל ז"ע למ"ד
סימן מוצבהק מדאורייתא היכי אמרינן צעיון דאילו אמרו
עדי פלוני דהאי סימני' והאי סימני' קטל נפשא לא
קטלינן לי' ושמה י"ל דשני לן צין היכא דלריך לבדוק כל
החיים שבעולם שהם רבים ור"א דליכא חד דהאי סימני'
וצין היכא דלא לריכין לבדוק אלל המחים שבאותו כת
דמשעין וינבו ושמה אין מלוי עכ"ל, והיינו דבאצידה אין
לנו לדון על כוללת הכלים שבעולם רק על הכלים שנחצדו
מאחזה בני אדם והרי הדברים הנמלאים בעולם כיון דרוב דברים
שבעולם אינם נחצדים לכן כשנתן סימן בהכלי אין לנו
לחוש שמה בהמיעוט בני אדם שנחצדו מהם כלים נחצדן
עוד כלי צסימן זה וכן אם נמלא מת מונח לפנינו שלא
נקבר עדיין ואנו מסופקים מי הוא הרי מחים כאלו שלא
נקברו המה המיעוט בעולם אי"כ צנותן סימן אין לנו
לחוש שמה נמלא איש אחר צסימן כזה אצל באומר פלוני
דהאי סימני' קטלי' לגברא ואנחנו לריכין לבדוק בכל
העולם כל החיים לחפש מי הוא זה שיש לו סימן זה
כדי לומר עליו שהוא הוא הרוצח עיי"ז אמרינן דאם
בבעולם כולו איכא רבים ור"א דליכא חד בכל העולם
שיהי' לו ג"כ סימן זה וכיון דאנחנו דנין על כוללת
העולם יש לנו לחוש שמה נמלא עוד איש בעולם שיש לו
סימן כזה, ועיין שו"ת מהר"ש הי"ד סימן א' מ"ש בזה עיי"ש.
ומעתה אי"ש צסי"ד דכרי זה ברור דאף למדינת רוסיא
לא ברה רק מיעוטא דמיעוטא אחרי שהי' סכנה

וא"כ ה"ה בנין דין דהא זה ברור דהרוב שהי במחנה
העבודה בעיר קאליש נהרגו ואף אם נימא דהי
מייעט שצרה לרוסיא ויגל מחבר יותר דכל דפריש מרובא
פריש ואותן מייעט שצרה לרוסיא הי מן הרוב ולא בעלה
דהא המיעוט נגד הרוב שנהרגו ואמרינן דבעלה מונה בין
הרוב שנהרגו והוא ברור בס"ד.

(ה) **ובזה** נראה להעיר צמ"ש בעני ארוזים סימן י"ז ס"ק
ק"י ביבמות (קט"ו ע"א) מעשה בשני תלמידי
חכמים שהיו באין עם אבא יוסי צ"ס בספינה ועצבה
והשיא ר' גשותיהן על פי נשים דקשה הלא אפילו בלא עדות
הנשים הי' לו להחיר לרבי לשיטתו דס"ל בבכורות
(כ"ה) ובפסחים (י) דקבר שאבד הוא קבר שנמלא ולא
חיישין לאחר וא"כ כיון דידעין שאלו התי"ח נאבדו צמים
שנצברה הספינה נימא זכו שאבד וחיך דכפי פשוטו משמע
שלא קאי בהיתר אלא על הנשים של התי"ח ואבא יוסי
צ"ס לא נמלא ואפשר שעלה במקום אחר ולכן בלא עדות
הנשים אין להחיר כיון שנעצבו שלשתן ולא נמלאו אלא
שנים ובכל אחד איכא לאספוקי דשמא זה הוא שעלה
ולכן הי' לריך לעדות הנשים שבעידו שאלו שנמלאו הי'
השני תי"ח ולבסוף כתב דיש לפרש דהא דקאמר והשיא
ר' גשותיהן קאי גם אאשת ר' אבא יוסי צ"ס שנמלאו
שלשתן והחיר אח כולן עכ"ד.

ולפי סברת זקני הגאון מלאסק ז"ל הנ"ל יש להעיר
דאף אם נימא שלא נמלא רק שנים והשלישי
ניטל מ"מ יש להחירם דעל כל אשה אמרינן דבעלה הוא
בהרוב שנמלאו מתים וזה שניטל הוא פריש מהרוב והרי
בעלה אינו הרוב והדרה קושיתו לדוכתא דלמא הולרבו
לעדות של הנשים.

אכן מפורש גירושלמי יבמות (פט"ז ה"ה) רבא צ"ז
צ"ס רב מעשה באבא סימוי ששקפה ספינתו צ"ס
והוא לא הי' בחובה פ"ש הרי שאבא יוסי לא הי' כלל
בהספינה והי' דנין רק גשותיהן של התי"ח ופלא על
העני ארוזים זה.

ואסיים בזה נדש"ת באה"כ ובלוג"ה המכבדו
כערכו הרם והשגב.

הק' צבי הירש מייזליש

גדולה לעבור הגבולין מלך האכזרים למדינת רוסיא, וגם
זאת יודע שכבר נתנו הרשות צמדינת רוסיא לכל הפלטיים
שמי שרואה יכול לשוב לביתו ורובא דרובא כבר הגיעו
לביתם וא"כ הרי כל החשב שמא נשאר בשם איזה מייעוט
דמייעוט שלא רצו לבוא חזרה וא"כ הרי אין שום סכנה
לחוש שצאתו המייעוט דמייעוט שנשאר עדיין ברוסיא
יהי הבעל הזה שאנו דנין עליו שמא הוא מהמייעוט
דמייעוט שעלמה בידם לצרחה מלך האשכנזים ללך רוסיא
דכיון דאין אנו דנין קעה על כוללת העולם רק על ד'
מייעוט דמייעוט שנאבד זכרו ועל ד' מייעוט דמייעוט
שנשאר ברוסיא בודאי יש לומר דזה לא שכיח כלל שצאתו
המייעוט דמייעוט שישיג ברוסיא ודמן זה הבעל שהוא
מן המיעוט דמייעוט שעלמה בידם לצרחה לרוסיא, ובפרט
היכא דכל החשב הוא נגד החקק דמיעקרא ע"כ בודאי
הוא השג רחוק אשר אין לחוש ע"ז במקום שיגון כנלע"ד
ברור בס"ד.

(ד) **ועוד** יש לנרף מ"ש בזה מ"צ צ"ס כ"ק זקני הגאון
מלאסק ז"ל בקונטרס אהבה דוד כלל מ' הדיכא
שהי' עדים ששלמה הי' במערה וראו שלא צרה אלא אחד
אמרינן כל דפריש מרובא פריש ובודאי צרה אחד מהנשים
שלא הי' בעל האשה דהרוב לא הי' בעלי האשה הזאת
ודנין להחיר האשה כיון דהרוב לא הי' בעלה א"כ פריש
הצורה מהרוב וצריכא דאיתא קמן י"ל להחיר האשה
צ"כ"ג ע"י"ש, ובש"ח עין יתח ח"צ סימן א' בספינה
שעצבה צ"ס ורוב מהו ומונחים בכיוונו גדול בהספינה
ומיעוט ניטלו לפניו והספק על מספר קטן שמא נפלו
יום וכתב להחיר מעטם צ' רובא: א) דרוב הנעצבים
למיתה. ב) כיון דברור לנו דהרוב מאותם שהי' בספינה
נעצבו ומתו ואף דמייעוט ניטלו ע"ז כשאלו באים לדון
על כל אחת מהעגונות אם בעלה הי' מהמייעוט הניטל
י"ל להסביר דכל דפריש מרובא פריש דאוחן המיעוט
הנמלעין הי' מן הרוב ולא בעלה דהוא המיעוט נגד הרוב
ודייקן דבעלה מונה בחוך הרוב שנספינה כדאמרינן
בזבחים ע"ד דאיסורא צריכא איתא וגם י"ל ציותר דאוחן
האיש שאנו דנין עליו דפריש מרובא פריש וע"כ אם הי'
אחא איש שנמלט בדרך מקרה כעין נס דזה הוא פריש
מהספינה דיש לדון צ"י דפריש מהרוב שהי' בספינה ולא
בעלה שאנו דנין עליו דהא זה ברור דהרוב לא ני'
ומסיים שזה הי'תר ברור ע"י"ש.

שו"ת בנין צבי חלק ב סימן סה

ב"ה כ"ג תשרי, תשי"ב ירושלים תובב"א

כבוד ידירי הסאד נעלה הרב הגאון הספורסם

סיני ועוקר הרים ר' **צבי הירש מייזליש**

שליט"א

שלום וברכה

מכתב מטלתו החציב מיום ד' תשרי קבלתי. והנה ברור
העגונה שעפלה הובל לפולין מווען זה עשר
שנים ולא בא צחורה והאשה חקרה ודרשה אחריו
בהמוסדות לחיפוש הנעדרים ולא נודע לה מאומה. האשה
קבלה מתכונן שהוא הי' חתום עליו וכתב שמלכו רע מאד
מתוסר מזונות ועבודה קשה ונעשה סומא על צ' עיניו
ומעלתו העלה להחירה מפני עמיתים רבים שמליץ
מקונטרסו היקר שהדפים זה אחי שנים.

והנה מסכים אנכי למעלתו להחיר האשה הנ"ל כן
מכעמית של כבודו וכן מה שנאבד זכרו זה עשר
שנים וכבר האריכו גדולי האחרונים ורצני קשיאחי ללמד
שבזמנינו גם כצ"י יודה כיון שיש בכל מקום צי דאור
ועתונים ודיאל והמוסדות חוקרים ודורשים כל הנשארים
בחיים. ובנין דין הבעיות הזוג שכל הנשאר בחיים יודיע
לאחי הבעל שציקאגו ולפי דברי הגאון מקובנא ז"ל סוממים
על הבעתה זאת שאינו שחיים ובפרט שחזקת חיים כבר
מבעלה משעה שנאסר ע"י הנאצים ומדלא בא ולא הודיע
בודאי אינו בחיים והתוס' בכתובות פ' כתבו שחיים
האינם שנים מהמלחמה הוא מחמת מיתה וכיעב זייק
הרב הראשי הגאון הרלוז שליט"א בהלשון סתם שהוא

יותר מרובא כמו שכחנו החוסי' בניטין צי' דחס ספרו
 דיינו מיגמר גמירי דהוי כמו מיעטא דמיטעא.
ובפר"ט שנעשה סומא ואינו ראוי למלאכה וידוע שהחולים
 לא השאירו הגאונים בחיים ויש הרבה להאריך
 בנדדים להיחר ובעפולו במספר קרוב לשלש אלפים
 עגונות הארכתי הרבה וקשה עתיקה לחזור על כל נדדים
 וסניפים להחירא.
והריני מסכים להחיר האשה הי"ל להנשא כדון אלמנה.
 ידיו מוקירו כערבו הרס ומצרכו בכל עוב סלה
שלמה דוד כהנא
 ואבקש מעלתו לשלוח לי שנית קונטרסו לשאלות
 עגונות אחרי שהראשון נשרף בעיר העתיקה ביחד עם
 הספרים שהי' לי שם שנשרפו ע"י הערבים.
 ידיו הנ"ל

שו"ת בנין צבי חלק ב סימן מט

**הנה מקום אתי פה להרפים בביאור רחב
 הקול קורא שהוצאתי אז לאור ובאו ערוי
 על החתום רבנים גאונים ותלמידי חכמים
 משלש מדינות.**

ביה א' ויחי תש"ו לפ"ק לונדון יצ"ו

**לכבוד הרבנים הגאונים די בכל אתר
 ואתר הי"ו**

עת לעשות לה'

הנה אלפים ורבעות מאחינו בני ישראל המדוכאים,
 שנשארו גלמודים מנשותיהם ומילדיהם ומכל אשר
 להם, דופקים על פתחי צי"ד להחיר להם לישא אשה למשן
 יוכלו לבנות מחדש בית נאמן לה', וצמר נפשם צוכים
 ומבקשים לעשות סוף וקץ למצבם האומלל המשברם
 ברוחניות ובגשמיות, מי יוכל לשער את כל המון החלואות
 וההרפתקאות והרליחות אשר עדו עליהם על ידי הרולחים
 האכזרים ימח שמש וזכרם.

ובאשר אני צחוך הגולה בצערגען-בעלזען, מאד ידאב
 לבי בראותי בעיני את לערם הרב ואת השערורית
 והאגדרלמוסי' השוררת בקרבם כי מלצ המוסרי איום ונורא
 וסכנה מרחפת על הרבה מאחינו בני ישראל שלא ילאו
 לתרבות רעה ח"ו...

וכבר נודע מ"ש הפוסקים דעיגון האישי קשה מהאשה
 ולאחרי שהכמו"ל נכנסו בעיני הקורה לטיגונא
 דאיחחא כשי"כ שיש לחוש על עיגון האישי ואין לך לדרך
 גדול ודצר מאוב רבה יותר מזה ואנן סהדי שלא יוכל
 האישי להתאפק להיות לבדו ומחוייב הוא כדי שלא יהי
 כל ימיו באיסור להיות שרוי בלא אשה ולריך לחפש
 בזכותי וחלילה לחדול ממנו רבה זו.

לזאת חוב קדוש על כל רב ותלמיד חכם בישראל לבוא
 בצמרת ה' בגבורים, **לא עת לחשות** ולומר

מי חנכי להכנים ראשי בעיניים נשגבים כאלה.
והנה בלמח יש מקום להחיר אף בלי מאה רבנים אמנם
 לני מהסס בזה, שאם ילא הקול שהותרו לישא
 אשה משום שנשותיהם הוחזקו למחוח אז יש חשש שכבעל
 ישא אחות אשתו חב הכי הוא ערוה דאורייתא וליכא
 טעם עגון ועגונה דהרי מותרין לשוק.

ואידך יש לחוש שהנשים תחלמנה להנשא בצמחן אם
 הוחזקו הנשים למחוח אז יש להחזיק גם בעליהן
 למחוח וצדור פרוץ הזה יש לחוש שלא תיפוק מיני חורבא.
ובכן לעני"ד נכון לאסוף חתימת מאה רבנים משלש
 ארצות חב ידוע ומפורסם שהחיתר זה על ידי
 מאה רבנים הוא רק נגד חרם דרי"ג מאוב"ג ז"ל להחיר
 לכבעל לישא אשה על אשתו ולא יפיק שום חורבא.

אמנם אם נלערך החימות מאח רבנים משלש ארצות לכל יחיד ויחיד הוא דבר שאי אפשר בזמן הזה ויכי עיכוב גדול בדבר וכמוכן.

על כן עלה בדעתי עכא לאסוף החימות מאח רבנים משלש ארצות שהמה נותנים כח ורשות לבידי שיכי מיוחד לתקנות עבויים ועגונות בכל מדינה ומדינה להחיר להבעל לישא אשה אחרת אחרי שיכי ביד הבידי גביית עדות ויעיינו בכל יחיד ויחיד אם הוא באופן הראוי להחיר ואז יחירו לו עפ"י התנאים המפורשים בהכתב שחתמו המאח רבנים כנלע"ד.

והגני להציע יסודי והדיתר בקיצור גמרי:
(א) **זקני** הבי"ח ז"ל בסיומ י"ג כתב דרגמ"ח ז"ל מסר לחכמי הדור שבכל עת שיכי נחון ואורך גדול להחיר הכרם יכי רשות בידם על ידי מאח רבנים ובשו"ת דברי חיים ח"א אבי"ע סימן א' לכ"ק זקניו הכ"ק מקן מלאח ז"ע כתב דמבי"ע בעינן משלש ארצות משום שרגמ"ח ז"ל חסר וא"כ השש מדבר **פן יהי מהצורך לפי השעה והזמן** לזכ מסר הדבר לחכמי הדור לפי ראות עיניהם בהאיש ובמעשבו ודרכו אם לורך לו להחיר חכ ידוע שאין דעות בני אדם שוות לזכ הולך שיכא משלש מדינות שוות שיסכימו כולם שכוא לורך גדול ולכן לא בנשטמית לחוד ורק לכל דבר לורך גדול לפי ראות מאח רבנים משלש מדינות בידם להחיר עכ"ל. וכ"כ בח"צ סימן מ"א וסימן מ"ב שרגמ"ח נחן בדבר ביד מאח רבנים באם יראו שהדבר אי אפשר למיסבל יחירו באם יש ח"ה בדבר נאח ומחבל כזכ ואם עמי הארץ ילינו מה לנו ולהם מה לתורה שלימה לשיחה בעלה שלהם עכ"ל.

וא"כ הרי אין לך לורך גדול מלהחיר לאלפים ורבבות מאחיו בני ישראל המדוכאים דור הכז שאי אפשר למיסבל יותר ובוודאי השעה והזמן לריך לזכ בהיתר ח"צ ופשוט.

(ב) **זקני** הבי"ח ז"ל בסיומ קמ"א כתב בזכ"ל קדורים כנשו לעיר וברגו והנשאים הלכו בשבי וכשכלבו לפדות לא מלאו אשה אחת וחקרו היעב ולא נחודע ממנה כלום ד' שנים והשבוים לא ראו את אשהו מיום שנכנשה העיר בשום מקום גם אחד העיד ש: אשכ אחת וברגה בין הכרוגים וכמדומה לו שכיח גם היתה כשנכנשה העיר נראה דמותה בעלה ליקח אשה אחרת ואין לריך להחירו דחרם ר"ג מאח רבנים עכ"ל. **ובגוב"ת** אבי"ע סימן ו' מפרש לשון הבי"ח וכמדומה לו שכיח ביינו שכיח היא האשה שראש בין הכרוגים אבל ה' צירור שהיתה בשעה שנכנשה העיר עיי"ש וא"כ בנידן דידן אם העדים יודעים שכאשה היתה כנשטמא וגם כוליו אותה למקום ההשטמה הרי הוא אומדנא גדולה שמתח י"ל דככה"ג גם הוב"י מסכים שאין לריך מאח רבנים.

ומצאתי בשו"ת פרה מעב אהרן ח"צ סימן ס"ז בשנים שערבו שנתיים שלא נודע אם הלכו בשבי לפני לר ואם הם בחיים בשבי וכתב לענין חרם דריג דאף במקום דאיכא חרם דרגמ"ח הא כתב הר"ן שכי או לתקנת הכשים או לתקנת האנשים שלא ינכו מריבה בתוך

ביחס אי"כ ככה"ג דלא נודע לבעליהם מה ה' לכן אין כזכ תקנה לנשים שלא נודע אי מקומם ולא לאנשים שלא יכניסו מריבה בתוך ביחס מעתה אין כאן חלות לאותו חרם וא"ת שעדיין ייחלו וימחינו כבר זכ להם שנתיים שלא נודע להם שום דבר ועד כמה יכי תוחלת ממושכ מחלת לב וכי נתח דברך לשיטורין אין ספק דככה"ג לא החרים רגמ"ח עיי"ש, וא"כ בנידן דידן שערב כמה שנים מעת שנפרדו איש מאשתו ע"י האוררים שכוליקום מביחס וגם מעת כלות המלחמה עברו כמה חדשים שלא נודע להם שום דבר בוודאי שייך סברתו דעד כמה יכי תוחלת ממושכ מחלת לב וכי נתח דברך לשיטורין וזה ראיתי בשו"ת מערכת אישות סימן ב' אות י"ד בשם כרם שלמה סימן י"ז כנאבד במלחמה ולא נודע מקומה אי שיכול בעלה לישא אחרת ושכן החיר בפרה מעב אהרן בנידן כיוצא בזה עיי"ש.

(ג) **בגוב"ת** אבי"ע סימן ו' וסימן ז' נשאל באשה שנאבדה כמה שנים ולא רצה להחיר דמי נודע סיבה עיכובה ואולי הוא על ידי איח חוגם והביא תשובה למה לזכ סימן ע' שלא רצה להחיר בנשנית בשעת הרג רב אכן אם ימלא מאח רבנים שיתירו לו לא ימחה בידו ומחמת שאין דירת הבעל כגבולו לכן יפנה לרבי הגליל עיי"ש. ובסימן קמ"ז תשובה בן המחבר חמה דב"ל ה' חתיו לרשותא חדא שכי הקול שכאשה היא עדיין בחיים ועוד שלא ה' כי אם חמשה רבעי שנה ועדיין ה' בשעת חירוס באין עובר ושכ למקום שהיתה שם האשה לכן פוסק שיכי בשכ ואל תעשה עד שתשקוט הארץ וישמע דבר ברור משאי"כ כנאבד כמה שנים ויש ספק שמא מתה בזה יש לדון דנגד חזקת חיים יש חזקת אחרת שאם ה' ה' היתה חזרת לבעלה ואזכ לא שכיח ומסיים דנראה מדבריו שלא החמיר מדינא רק בקשה מלא וגדר זה גדר עיי"ש. ובשו"ת דברי חיים ח"א סימן א' הביא דבריו ומחמת עליו למה החמיר כל כך והביא דברי הבי"ח הג"ל ומסיים להחיר ככה"ג עפ"י מאח רבנים עיי"ש.

(ד) **בשו"ת** האלף לך שלמה אבי"ע סימן י"א להגרש"ק ז"ל באיש שנענשה אשתו במים שאלים ואבד זכרה מחיר עפ"י מאח רבנים דמפורש ברמב"ם הל' נחלות ובחוי"מ סימן רפ"ב דלא החמירו במשאלים רק באיסור כרת מוכח הא כל דלא הוי איסור כרת ה' מותר אף באיסור תורה וגם ק"ו הוא דברי באיסור הולכין אחר הרוב ובממון אין הולכין אחר הרוב וא"כ אם בממון אזלינן בחר רוב במשאלים ויורדין לנחלה מכש"כ באיסור ומה גם דעת כמה דחרם ה' רק דרבנן דמותר לסמוך בזה ארובא עכ"ד. ועינן בקונטרס אהבת דוד תק"ע כלל מ"ב לכ"ק זקניו מלאסק ז"ל נסתפק ביבמה לשוק כשיבס נפל למים שאלים אי ממירין יבמתו דרק משום חומרא דאשה איש מחמירין במים שאלים כמ"ש תוס' סוף יבמות וקידושין דף ג' אבל יבמה לשוק דרק לאו אפשר לא החמירו עיי"ש וכ"ק דודי הגאון ז"ל בחדות יעקב ח"א סימן ו' כתב דחלי במחלוקת הפוסקים אי יבמה לשוק מיקרי דבר שבערבו או לא עיי"ש. וכנראה מדבריהם דלענין חרם דריג מאוכ"ג ז"ל דעתם

דמוחר בנפלה למשאלים וכ"כ בפשיטות בשו"ת שערי דיעבד סימן ק"ה ולענין חרדי"ג בוודאי אזלינן בתר רובא דרוב נעבעין למיתה רק מסופק לענין אם מותר לו לישא אחותה דאפשר כיון שיש צב איסור אחות אשתו חיישינן גם למועוט ומלטים עיי"ש.

והנה צ"ש סימן י"ז ס"ק ק"צ כתב לענין אם נשאת דלא חלא במשאלים דלאו דוקא נעבעט במשאלים חלא הי"ה בכל מקום שפ"י הרוב הוא מה לא חלא אם נשאת עיי"ש. וכ"כ במאירי סוף יבמות בשם גאוני ספרד ז"ל צוה"ל דכ"ה לכל שפ"ל במקום סנהה העשוי למות שם חלא שאלו חוששין שמה ילא משם עכ"ל.

ומעתה כל הני שהיו נעבעט אשר נהרגו מהם הרוב ואף אותן שנבחרו למתנה העבודה נהרגו הרוב ואין לך עשוי למות יותר מזה ח"כ בוודאי חשבו נעבעט במים שאלים ויש להחזיק עפ"י מהלך רבנים.

הנה כל חלה שהיו נקאנענטראניאנס-לאגער דכבר ברור שחוקה חיים שלהם איתרע כיון שנגמר דינס להריגה והוא בכלל היואל ליהרג ובכלל נפל לבור מלא נחשים ועקרבים או לבשן האש כיון שלא הי' שום אפשרות בדרך הטבע להנצל מיד האכזרים הרואחים ימה שמש חכמים.

וא"כ יש לדון להחיר מכה ספק ספיקא דבשו"ת מהרש"ם סימן ע"ה מלרף לספק שיטת המהרי"ק והרשב"א

דאחר אלף החמישי בלה הזמן של חרם דרגמ"ה וכ"ה ברד"ז סימן ח"ש. וספק שני שמה כבר מתה ואע"ג דבפולמא ל"ש להחיר מכה כך ס"ם כיון דאיכא חוקה חי נגד הספק שמה מתה מ"מ הכא דאצדח חוקה חי שפיר יש מקום ללדד להקל מכה ס"ם. והגם דבשו"ת חכם לבי סוס"י קכ"ד דעתו דספק זה אם לאחר אלף החמישי בלה הזמן אינו נכנס לספק שיהי' ספק ספיקא עיי"ש, אכן הרבה פוסקים ס"ל לרף זה לספק שמה בלה הזמן וכ"פ בשו"ת עין יצחק ח"ב סימן י"ז ובספר כרם שלמה אה"פ סימן י"ב וצ"מ לרף ההדג סימן י"ז כתב ג"כ לרף כך ספק עיי"ש ובשו"ת בית יצחק ועוד הרבה אחרונים.

גודע דעת הפוסקים דאחרי י"ב חודש חשבו נאבד זכרו ואיכא אומדנא שמה ומקור הסברה

ברש"י כתובות (כ"ב ע"ב) כרי לי אולי הי' קיים הי' צא וכן מפורש אומדנא זו צירושלמי יבמות (פ"ט ה"א) ואולי כוונתו בחיין לא היו מיתו עיי"ש ובדברים עתיקים.

וגם מסתבר דבאשה אלים האומדנא שאלו היתה קיימת היתה צאה משום שאין ביכולתה להנשא בשום מקום משום איסור א"א וכע"ז בקידושין (ס"ט ע"א) עיברה את הזכרים ולא עיברה את הנקבות ופרש"י אין דרך האשה לגלות ממקומה ולבקש תחבולות לינשא בסתר עיי"ש וכן העיר בשערי דיעבד שם עיי"ש.

ובפרט על ידי שחקרו הבי"ד בלשכות המפורסמים האוספים רשימות משארות הפליטה חשבו זמן קצר לזמן מרובה וכמ"ש החת"ם אה"פ ח"א סימן ל"ב וז"ל ועוד ג"ל לבקדים דכל שמחפשים וחוקרים אחר הדבר הרבה הו"ל זמן מועט כמו זמן מרובה ודבר מועט הו"ל כאבד זכרו וסברה זו וחילוק זה מבואר בתוס' כתובות (י"ח ע"א) ד"ה דסתם וצ"ב (ל"ה ע"א) וגיטין (ד

ע"ב) ד"ה כיון לחלק בין מחזרת אחר עדים או לא עיי"ש וכ"ה הכא ומכיון שזכינו לזה כיון דקיימיל אשה בשעת נישואין דייקא ומינסבא ומחזרת לברר הדבר וכ"ה נהי שאין להחיר בשביל זה מ"מ דייקא מיתה ומיקלש איסורה וחוקה א"א עכ"ל וא"כ מכש"כ בנידן דידן שנתיסדו הרבה לשכות האוספים רשימות משארות הפליטה וכל אחד חוקר ודורש אלל משפחותיהם כרי בוודאי דזמן מועט חשבו לזמן מרובה ונחשב נאבד זכרו ואבד חוקה א"א וזה ברור.

וא"כ כרי איכא תרי רובא א' רוב שנהרגו ע"י הכשמה ב' רוב על ידי שנאבד זכרם וכבר נודע דעת הרבה פוסקים דאף בעגונה מקילין בתרי רובא ואם תרי רובא באים כאלה לכ"ע מחזיקין אף בעגונה כמ"ש הגאון ר' יצחק אלחנן ז"ל בבאר יצחק ובעין יצחק סימן א' וס"י ב' דאם נעשית הגביית עדות מהעביעה לערך ארבעה חדשים אחר העביעה באופן דכבר יש רוב השני דאם איתא דסליק קלא אית לי' חשבו תרי רובא צנה אהה דכל זמן שלא הי' הגביית עדות לא הי' אז שום לידת הספק כלל ובוודאי בחוקה איסור קיימא וכשנעשית הגביית עדות באים תרי רובא צנה אהה עכ"ל. והגאון מעארנא ז"ל באמרי יושר ח"ב סימן כ"ד מלרף סברה זו לסניף להקל עיי"ש.

ומעתה בנידן דבחדשים הראשונים אחרי בלות המלחמה כמעט רובם ככולם הי' חלשים וחולים

מהלכות דעברו עליהם וגם כל אחד הי' מלפס למועט אות חיים ממשפחותיהן ובעת שנעשה הגביית עדות כבר הי' יכול להביע ידיעה ממשפחותיהן ובפרט אחרי החקירה והדרישה וחיופוש בהרשימות א"כ שפיר חשבו תרי רובא צנה אחת ומכ"כ בעגונה ומכש"כ להחיר החרם דרגמ"ה וזה ברור.

ולכאורה הא נודע דמועט ניילו והמה תחת ממשלת רוסיה אשר סגור ומסוגר ולי' אפשר לקבל שום ידיעה משם וא"כ איתרע כך סניף דלולי הי' קיים הי' צא או ידעם ממנו דכא אפשר שנשכח במדינת רוסיה ולאום הוא מלהודיע אות חיים.

אמנם י"ל לפימ"ש זקני הגאון מלאסק ז"ל צאהבה דוד כלל מ' כשהי' שלשה במערה ואחד צרה אמריין כל דפריש מרובא פריש ובוודאי צרה אחד מהשנים שלא הי' בעל האשה דהרוב לא הי' בעל האשה לכן אמריין דהצורה הי' מהרוב עיי"ש. וכע"ז בשו"ת עין יצחק ח"ב סימן א' בספינה שעבעה ורוב מתו ומוגחים בהספינה ומיעוט ניילו והספק על מספר קטן שמה נפלו לים וכתב להחיר מעטם ב' רובא, א' רוב הנעבעים למיתה, ב' כשדין על כל אחת אם בעלה הי' מן המיעוט שניילו ע"י הגלים אמריין כל דפריש מרובא פריש דכמיעוט הממלטים הי' מן הרוב ולא בעלה דכוא המיעוט נגד הרוב ואמריין דבעלה מונה בהרוב שצמפינה דאמריין בצנחוס (פ"ד) איסורה צריבא איתא ומסיים שזה היתר ברור וחדש, וא"כ הי"ה הכא אף דידעיין דאיכא מיעוט שניילו למדינת רוסיה אמריין כל דפריש מרובא פריש ואותן שניילו לשם כמה מהרוב ולא אשתו של בעל

הזה דאנו דנין עליו ומסתמא הוא מונחה בחרוב בין הנהרגים ודויק.

ז) בשו"ת מהרש"ם אה"ע סימן ק"כ בעלה טעם חדש להחיר צמורת קרוב לדי שנים שאינה רואה להחייח עמו ולא לשמשו דפשיעא דעל זה לא גזר רגמ"ה כי יודע שאמרו חכמ"ל צמח מקומות מלחא דלא שכיח לא גזרו ביה רבנן עיי"ש. וכ"כ בשו"ת שנות יפקד ח"א אה"ע סימן ק"כ באשה שזינחה תחת בעלה מותר לישא אשה אחרת אף בלא היתר מאת רבנים משום דבמלחא דלא שכיחא כי הכי לא שייך מנהגא כלל עיי"ש.

וזקינו הגאון האדיר מלאסק ז"ל בשו"ת הרד"ד אה"ע סימן ג' הביאו וכתב דמכש"כ בשאלתו שצרכה האשה עם איש אחר למרחקים ועקבותיהם לא יודע אנה שמו דרכם דלא שכיח שיקרה מקרה כזה דבדואי ראוי להחיר אף בלא מאת רבנים עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהרש"ם סימן ל"ה דאף שהמנהג הוא להחיר דוקא ע"י מאת רבנים מ"מ היכא דהוא מלחא דלא שכיח לא שייך ביה מנהג כלל ושרי אף בלא מאת רבנים וכתב שהסכים עמו בזה הגאון מו"ה יחוש אה"כ לזי אב"ד מארגירעטן עיי"ש. ובשו"ת מהרש"ם ח"ב צמפחות לסימן י"ה הביאו דברייהם וכתב דיש לדון בזה ממה שנחלקו הפוסקים הוצא במל"מ פ"ד ממלחא הי"ד ושו"ת צרית אברהם אה"ע סימן י"ז בדין חקנה במלחא דלא שכיח אס לא חיקמו או דדוקא בגזירה לא גזרו במלחא דלא שכיח משא"כ בחקנה וחקנה רגמ"ה הוא חקנה לטובה הנשים כמ"ש הד"מ בא"ע סימן א' ומסיים דכ"פ בשע"ד המיקל בכ"כ גס בלא מאת רבנים יש לו ע"מ שישמוך ובלבד שיסכימו עכ"פ ג' רבנים מוצדקים בחורב וציראח עיי"ש וחידוש שלא הביאו דברי השנות יפקד הג"ל שהחיר בפשיטות מה"ע דבמלחא דלא שכיח לא שייך מנהגא כלל.

וא"כ מכש"כ צינן דין דמחזי ביה עם ה' לגוי לא ביה חורבן גורא כזה והשוב צוודאי מלחא דלא שכיח והוא שש"ד גדול לקבץ כעת מאת רבנים מסתבר דככה"כ יש להחיר אף בלא מאת רבנים כלל.

ח) הגה' כלל שש"ם דאין גוזרין גזירה על הציבור אה"כ רוב הציבור יכולין לעמוד בה כמבואר ב"ב

ס' ע"ב) ע"ז (ל"ז ע"א) חולין (ל"ז ע"ב) בתוס' ד"ה שמה דחומרא יתירא כגון משכב ומושב בהיסע לא ראו חכמים לגזור דאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה עיי"ש וזה צרור שלפי מ"כ רוחם של האומללים אי אפשר להם לישב גלמוד ומי יודע אס על ציבור גדול צבת אחת כזה ביה גזר רגמ"ה והוא בכלל אין יכולין לעמוד בה.

ט) בשו"ת מהרש"ם אה"ע סימן ק"כ צמורת ד' שנים מותר אף בלא מאת רבנים כי לא יעלה

על דעת האדם שיהי' האיש אסור בנחשתים ידיו ורגליו ואשתו שחקת ממנו ודרכי החורה דרכי נועם ודבר כזה לא עלה בדעת הרב לחקן עליו עכ"ל. ובשו"ת כוכב מיעקב להגאון האדיר מרומלוז ז"ל דאפילו להפוסקים שלא להחיר בשצוי לישא אשה אחרת היינו בשצוי לזמן או שיש חקנה שאלא חפשי בזמן קרוב ממאסרה אבל היכי שנגזר עלי משפט חרון שחבי' שמה כל ימי צוודאי כ"ע מודים דככה"כ לא גזר רגמ"ה דאין זה דרכי נועם להיות אסור

ושרוי בלא אשה והביא רא"י מתוס' יצמות (י"ז ע"ב) שהקשו דלמ"ל למטווי א"א שלא ביה בעולמו תיפ"ל דאין זה דרכי נועם דכל אשה שאין לה בנים אס אבי בעלה קיים חבי' אסורה להנשא שמה יוליד בן ות"י דאחי למטווי היכא שהיתה חמותה של יצמח מעוברת דהוי שפיר דרכי נועם דחמתין עד שהלך זכר וחקוקה תחי' לו עיי"ש וכן מפורש שם צירושלמי הרי חזין דלא צעינן קרנ לא"א שלא ביה בעולמו למטווי רק כשהיתה מעוברת דיש לה זמן קבוע להמתין אבל בלא זה לא איצטריך קרנ למטווי דאין זה דרכי נועם להיות עגונה כל ימי ולא תנשא לאיש שמה יוליד חמי' בן ותחי' זקוקה ליבום וכ"כ בשצוי לעולם לא גזר רגמ"ה דאין זה דרכי נועם ולא עדיף כחו של תקנת רגמ"ה ממנחה יבום דאורייתא דהיכא דתחי' אסורה לעולם בכצלי הטיגון לא אסרה החורב ומסיים שהיא רא"י צרורה ונלחית שאין עלי' תשובה כלל עיי"ש.

וא"כ ה"ה צינן דין שנוגע לחלפים ורצנות אנשים צבת אחת אין זה דרכי נועם שישבו גלמוד לעולם ומסתבר שצכה"ג לא עלה על דעת הרגמ"ה ז"ל.

שוב חכרתי מתשובה זקוני הגאון הקדוש מאורעל ז"ע בשו"ת השיב משה סימן ע"ז שהעלה דלא שייך

לומר דרכי נועם רק צמקוס שציררו חכמי הש"ס דח"כ אין לדבר סוף ויכולים להסוך הקערה על פי וחיפוק חורב וילא משפט מעוקל וכי אס יהי' אח צמדידנה בים ולא נודע מקומו נימא דמוותרת לשוק משום דרכי נועם שלא תחענן ח"ו וכן כבר ביה צעלין כל המנחה ח"ו דח"א שלא יארע בזמן מן הזמנים איזכ קוש' ורעה לאחיה מישראל ע"י קבלה איזכ ומ"ה"ש ריבין קרנ לפקוח נפש דדוחה שבת אצ"ג דממילא מסתבר מכה דרכי דרכי נועם שלא לאבד נפש מישראל וע"כ דהך סברה דדרכי נועם קאי על תחלת תחינת המלכה דוודאי לא נחנה על אופן דאין צדינו לקיימה צלי מכשול דוודאי תחלת תחינתה אינו לנער אותנו רק בכל דרכי נועם אבל אחר שנצטוונו אף אס יארע לפעמים איזכ נער באחיה מלוח לא משום זה הותרה הרצועה ח"ו לעבור עליו דא"כ בעלה החורה ח"ו וישחקע ולא יאמר דא"כ נתת תורה כל אחד ואחד צידו ח"ו דלאחר שנצטוונו חייבין אנתנו לקיימן בכל אופן ואף לסבול כל מוני נער שבעולם ולא דמי לחוס' דהס נובג צחמידות בכל האלמנות שתנשא לשוק בעבור הבן שיש לה ואח"כ אס ימות הבן נמלא דלמפרע נשאה יצמה לשוק ולא יחכן שיהי' חמיד השש צבה וגם יהי' נער לכל האלמנה שכל אחד ירא לנפשו שלא לפגוע ביצמה לשוק ע"י מיחה הבן ונמלא דתחילתן של חורה הוא נער מזומן לכן אמרינן דהחורה לא יתנה לפוקה ומכשול משא"כ כשיזדמן צמקרה שחסבול נער בשציל שלא תעבור על איסור יצמה לשוק אין זה נגד דרכי נועם רק שמקרה קרה לאחד מני אלף שינמה לה נער משום זה ומזה הוא דגרס שכך נפל בצורלה עיי"ש שהאריך צמחק לשונו ודפח"ת.

ור"פ"ז נסחר סברה המהרש"ם והכוכב מיעקב הג"ל דככה"ג אין זה בכלל דרכי נועם וס"ה

צנידן דידן לא שייך כך סגרא דכא תחילת התקנה שפיר
הי דרכי נועם.

ואו"י יש לומר דצנידן דידן דכ"י מכת המדינה ולא שייך
לומר דמחלו גרם לכן אמרינן דגם תחילת נתינת
תקנה רגמכ"ג ז"ל לא הי' על מקרה רע כזה מכת דרכי
דרכי נועם.

וכה ראיתי ליי"ק דודי בגאון מלאסק ז"ל בחדות יעקב
ח"א סימן ד' שכתב דברי הגאון מהורמלאב ז"ל
כ"ל וכתב דמחכ"ת אין זה כלום דודאי מה שכתב
חסורכ ליגשא לא מיקרי כלל אינו נועם ובזכ"ק חסור
אלמנה ונימא אין זה דרכי נועם ובקידושין (י"ג ע"ב)
דפריך מיהא בצעל מנלן וקאמר ערוה תוכיה עיי"ש
ונימא ערוה מותרת לשאר אנשים אבל היא השאר עגונה
ואין זה דרכי נועם ועיי"ק דק"י התוס' כשהגשא לשוק
ואח"כ יולד אח וחלערך חליבה אין זה דרכי נועם שהחגיגה
על צעלה. וכן מפורש ברש"י דהקושית מכת דהחגיגה
על צעלה עכ"ל.

(י) גודע שיטת הפוסקים דמקום דליכא השג סכנה
שחלא לתרבות רעה יש לסמוך אפילו על
דברי יחיד ובאו"י הגדול ה"י עגונה חר"ג כחז עטס
שהקילו חכמ"ל בעגונה משום דחיישין שלא תלא לתרבות
רעה כזבא ג"כ בחמרי יושר ח"ג סימן קע"ז עיי"ש,
ועיין בשו"ת חיים שאל ח"ג סימן י"ע שהאריך בשיטת
הזכ"ק פ' משפטים דליכא סכנה לישא אלמנה וכל
דהתורה החירה לישא אלמנה ולא אסרה חלא לכ"ג וכל
דרכי דרכי נועם משום דהשו' שאל יכ"י מהן יולאות
לתרבות רעה עיי"ש, וא"כ הי"ב צנידן דידן שנוגע לאלפים
ורבנות אס' יכ"י אסורין להגשא איכא השג שלא יעמדו
צנסיין ויולאו מהם לתרבות רעה ח"ו.

(יא) ר"ב הפוסקים ס"ל דמקום מלוך לא גזר רגמכ"ג
ז"ל וצפרע לפמוד תמיד בלא אשה בהרבורי
עצירה וצנידן דידן הנוגע לרבים חשוב כמלוך לרבים יש
לומר דכ"ע מודים דכ"ג לא גזר רגמכ"ג ז"ל

(יב) גודע שיטת רש"י יבמות (קכ"ד ע"א) ד"ה בשעת
סכנה דעגונה חשוב כדבר סכנה עיי"ש והגאון
ר' יוסף ענגיל ז"ל באולרות יוסף כחז דכ"י שיגון איש
חשוב לסכנה נפשוה כמפורש בירושלמי שבה (פ"ז ה"א)
דבנשבה בין העכו"ם ואינו יודע אימתי שבה דאינו חושש
לכל הימים ומותר בם במלאכה משום סכנה שלא ימות
צרבט ומדמיין שם לזה כך דאומר לשלוחו לקדש לו אשה
דאסור בכל הנשים דהי' ראוי ג"כ שלא לחוש לכל הנשים
זולת משום דאפשר לו לישא גיורת ומשותררת ומשמע
דאולי הי' לריך להיות עגון לגמרי בלי אשה הי' דומה
שפיר להך דנשבה דכ"ה סכנה עיי"ש.

(יג) גודע דעת רוב הפוסקים דלאחר אלף החמישי החרם
דרגמכ"ג הוא רק מדרבנן וצדקנן וצדקנן סמכין
בשעת הדחק כדעת המקילין וצפרע בשעת הדחק לרבים
וכעיי"ז בשו"ת רש"י סימן מ"ג דנשחט ג' בהמות וצידה
הי' הפס"מ מקילים אפי"ג דכל אחד צעמנו לא הי' הפס"מ
וצפ"ת סימן ל"א סק"ג דאס' הי' בהבמות של ג' צני
אדם דאפילו אס' בלא לפני בעורה צנת אחת ורריך לפסוק
על כולם דפריפה לא הי' הפס"מ והי"ב צבכמה של שותפים

ל"ב הפס"מ ובשו"ת דרכי הוראה פ' י"ע הביא כמה
ראיות להקל ממתי שציעיה (פ"א מ"ג) ומתי ר"ב (כ"ז)
בשופר של תענית הי' של כסף וציומא (ל"ט) לענין
קלפי שהחורב חסב על ממונן של ישראל והי' כל בני הי'
של צבור שכל ישראל שותפים צוב ולכל אחד הי' רק
הפסד מועט עכ"ז בשותפות נחשב הפסד מרובה וצירושלמי
פ"ז פרק בתרא הי"ט דאס' נאסר לרבים אזלין לקולא
דחשוב הפסד מרובה עיי"ש וא"כ צנידן דידן דנוגע
לאלפים ורבבות צנת אחת צוודאי חשוב שעת הדחק גדול
ובפר"ט להפוסקים דהחרם הי' רק על להתחלב ולא
נשא לא ילא ומצואר בפוסקים שכל היכא שמתירין
בדיעבד מותר בשעת הדחק אף להתחילת עיין שבות יעקב
ח"ג סימן ק"י לענין משאל"ם בשעת הדחק עיי"ש.

כ"ל"א של דבר מכת בני י"ג מילין דרחמי יש מקום
להחיר צנידן דידן אף בלא היחר מאכ רבנים
ומכש"כ על פי מאכ רבנים צוודאי יש מקום להחיר וכיון
דכ"ה דבר שאי אפשר לאסוף לכל יחיד מג' ארלות צנת
כזאת שכמעט כל האומללים שוכנים עוד צמחנות עד
שירחס השם ע"כ מהגנן לאסוף לכל הפחות פעם אחת
מאכ חתימות מג' ארלות ולמסור הכה לצ"ד המיוחד
לחקנה עגונים שכל מדינה להחיר.

ובכ"ו חלכה נא מכל רב ותלמיד חכם לבוא על החתום
ולמלוך רבה יחשב ומי שאמר לעולמו די יאמר
לנרוחיו די וזכר בקרב לראות צברמת קרן התורה וקרן
ישראל וקרן משיח לרקנו צב"א.

כ"ד מוקירס ומכדס כערכס כרס.

הק' צבי הירש פייזליש

אב"ד בעל"וען בערנען ורב הראשי
באיזור הבריטי, סלפנים דומ"ץ בקה"י
וייצען, יצ"ו

נוסח כתב חתימות מאה רבנים מג' ארצות הי"ו להיתר כ"ל"י

ב"ה

אנחנו מאה רבנים חתומי מטב נותנים כה ורשות
לצ"ד שיכ"י מיוחד לחקנה עגונים ועגונות בכל
מדינה ומדינה אשר יש צידס גציית עדות מאלו הכשרים
להביד בעדות אשה — אודות הנשים אשר הובלו מציתן
על ידי הרולחים האכזרים ימה שמש ולפי ראות עיניהם
יש אומדנא דמוכה שבאשה אינה עוד צחיים — להחיר
להצבל לישא אשה אחרת צחנאי שבצבל יחוסם כחז
החחייצות צפני עדים וכצ"ד צידיפת האשה השני
הרונית להגשא עמו שצאם צבוא אשתו הראשונה חררה
לציתה יעמוד לדין תורה לפני צ"ד המיוחד לחקנה עגונים
ועגונות וכאשר ילא הפסק כן יקום.

ואודות הנשים שנאצד זכרן ואין שום עדות עליהן יש
לכצ"ד לחקור ולחפש ולהחודע בלשכות המפורסמים
האוספים רשימות משארית הפליטה שלא נמלאו שמתוכן
צברשימות ואס' יכ"י אומדנא קלה שאינן עוד צחיים וא
יש לכצ"ד כ"ל רשות להחיר להצבל לישא אשה

אחרת אחרי שימתינו עד חודש אדר הצפיל שהוא
שנים עשר חודש משה בלתי המלחמה וזמנתי שבצל
יחסום כחצ החחייבות הגיל וכל זה נעשה לדרך השעב
במקרה רעה הנוכחי הנוגע להאנשים שנשאר גלמוד
מהמלחמה ולא להחיר אחות אשתו.
וע"ז באעה"ה